

JURNALUL PĂDURII CRAIULUI

CENTRUL PENINSULEI CARPATICE
ANII PROTEJATE ȘI DEZVOLTATE
DURABILĂ BIHOR

PEȘTERA MEZIADULUI, O VIZITĂ ACUM O SUTĂ ȘI CEVA DE ANI

În anul 1903, Czárán Gyula scoate de sub tipar „Ghidul turistic pentru excursii la Stâna de Vale”. Fiindcă peștera Meziad a ocupat un loc aparte în preocupările celui care a fost recunoscut ca „părinte al turismului bihorean”, aceasta beneficiază de o descriere amănunțită în paginile cărții. „Este atât de mare și are atâtea ramificații, încât vizitarea ei necesită șase-șapte ore pentru cel ce vrea să o vadă pe toată”. Și, atenție, la acea dată peștera fusese doar parțial explorată.

După cum povestea Czárán, la acea vreme, vizitarea peșterii se făcea din Stâna de Vale, cu carul. Drumul dura cinci ore, iar la întoarcere, din pricina urcușului, era cu o oră și jumătate mai lung. Cu toate astea: „Musalirii ce vin la balurile orașelor mici sau ale satelor din împrejurimi sosesc la Meziad cu căruța, se distrează până dimineața, după care se urcă înapoi în căruțe, odihnindu-se pe drum până când, ajunși acasă, se pot recupera după somnul pierdut toată noaptea”.

Traseul pornea din Stâna de Vale, prin Budureasa, Curățele și Meziad, unde „se poate ajunge cu căruța până la intrarea peșterii”.

A FOST ODATA...

La acea vreme peștera Meziad nu avea ghid, fiindcă „marcăjele și semnele din interiorul peșterii fac aproape imposibilă rătăcirea”. Pe de altă parte, după cum remarca Czárán Gyula, în sat nu exista niciun om care să cunoască toată peștera.

Iată cum descria, în august 1903, Fabian Lajos neplăcerile unei expediții la Meziad: „Micul nostru grup, însuflețit de frumusețile naturii, nu a scăpat de niște încercări, e adevărat minor. De exemplu, s-a adevărit faptul că, la trecerile înguste, doamnele ar trebui să poarte mai degrabă haine bărbătești, cizmele și pantofii ar trebui potcovite, iar pentru doamnele mai voluminoase n-ar strica o cură de slăbire înaintea acestei excursii”. La acea vreme turistele purtau rochii, bărbații cizme și palton, iar vizitarea peșterii se făcea la lumina făcliilor și a benzilor de magneziu.

În octombrie 1904, un grup de temerari a decis organizarea unui bal la peștera Meziad. Sosiți pe seară la peșteră, unde erau așteptați cu focuri și făclii, proto-turiștii au luat cina și apoi s-au aventurat în lumea subterană, „construită de diavol, dar împodobită de îngeri”, cum spunea Czárán. Pe la miezul nopții, ajunși în zona cunoscută ca Fântâna lui Iacob, vizitatorii au decis că acela e locul cel mai bun pentru o pauză. „Aici ne-am odihnit pentru o oră întreagă, timp în care explodau, una după alta, sticlele de șampanie, aduse în prealabil de gazda grupului. Nu ne-am lipsit nici de toasturi și nici de urale. Trăiască Czárán! Trăiască d-na Ruzitska, prima turistă a Clujului, care rezistă fizic mai bine decât noi.”

F.B.

SARE, VAMĂ, VIAȚĂ...

Aproape de ieșirea din defileu și de comuna Vadu Crișului, pe malul stâng al Crișului Repede, poate fi văzut și astăzi turnul vechii vămi de sare. Ridicat, spun specialiștii, pe la anul 1200, turnul străjuiește impresionantul portal al Peșterii Casa Zmăului. De la înălțimea lui - construcția medievală ar fi

avut, se pare, două nivele - oștenii boierilor de pe aceste meleaguri supravegheau plutăritul pe Crișul Repede. Tot aici se făcea vămuirea sării. Se spune că, înainte de regularizarea râului, plutele aduceau sare din centrul Transilvaniei până la Oradea, de unde prețiosul zăcămint era transportat mai departe, cu carele, la Budapesta și chiar la Viena. Interesant e că, dacă în limba română locul se numește Peștera Zmăului, în limba maghiară

peșterii i se spune Tundervar, adică Cetatea Zănelor.

După cum spune istoricul maghiar Boglarka Weisz, în comunicarea „Operațiuni de vămuire în comitatul Bihar la cumpăna veacurilor al XIII-lea și al XIV-lea” *, în aceeași perioadă istorică, nu departe de aici, în satul Birtin, se lua vama pe sarea transportată cu carele.

De istoria vămuitului în zona de ieșire în câmpie a Crișului Repede se leagă și tradiția festivalului „Târgul de la Vama Sării”. Având o istorie seculară, tradiția a fost reînnoată relativ recent, astfel că chermeza populară ce are loc, an de an, la începutul lunii iunie se apropie de cea de a 50-a ediție. La „Vama sării”, turiști și localnici pot participa la spectacole de muzică populară și ușoară, pot mânca produse tradiționale sau își pot cumpăra amintiri din bălciul organizat cu acest prilej.

Din volumul „Oradea și Bihorul la sfârșitul epocii arpadiene – Studii despre istoria Țării Bihorului, Oradea 2017

Meziádi barlang.

Eő portále.

Portalul peșterii Meziad acum mai bine de o sută de ani.
Imagine de arhivă

PĂDUREA CRAIULUI, O POARTĂ A RAIULUI

Unii ar putea zice că am făcut o fixație. Am să le răspund că da, se prea poate să fie așa. Însă cred că în România nu sunt multe locuri al căror nume să rezoneze atât de bine: Pădurea Craiului - o poartă a raiului. Și cred că asta nu-i o întâmplare. Sigur, ca să înțelegi ce vreau să spun, trebuie ca, măcar o dată, să fi trecut prin Pădurea Craiului. Ideal ar fi să stai, să vii mai des, să te „scufunzi” în sensuri, în mituri, să te pierzi în peisaj, să gusti din plin viața de aici, dar și roadele locurilor. Nu-s Alpii, nu-i ca-n Bucegi, nici măcar toată Transilvania ori Maramureșul nu-s aici și, totuși, în Pădurea Craiului găsești din plin tot ce-ți pofteste sufletul: peșteri, peisaje de poveste, istorie, tradiții, aventură.

„Jurnalul Pădurii Craiului” e, într-un fel, un ghid de călătorie. El își propune să atragă atenția asupra valorilor acestui colț de lume. Și, ca orice ziar, ar vrea să dea de gândit. Aveți înaintea ochilor o sumă de argumente pentru a petrece mai mult timp aici. Fascinantele povești legate de viața exploratorului Czárán Gyula, numit și „părintele turismului bihorean”, merită descoperite chiar acolo unde s-au întâmplat. Vioara cu goarnă, un instrument fără pereche, specific Bihorului, nu sună nicăieri mai autentic decât la ea acasă. Și, pentru că fiecare colț de natură e unic, vă putem garanta că nicăieri în lume nu veți mai putea întâlni locuri ca acestea. Sceptici? Poftiți de vă convingeți! Și, pentru că suntem atât de mândri de trecutul ei, am dori ca viitorul Pădurii Craiului să fie pe măsură. Peștera Meziad, Peștera cu Cristale din mina Farcu și prima rețea de peșteri speoturistice din România sunt doar câteva din atracțiile turistice cu valoare de unicat ale zonei.

Se spune că o viață nu e de ajuns pentru a cunoaște un om. Cu atât mai puțin o lume, un colț de univers, cum este Pădurea Craiului. Dacă aveți în mână bucata de hârtie pe care am încercat să creionăm o fărâma din sufletul acestor locuri, înseamnă că ați trecut pe aici. Dar mai înseamnă și că e musai să reveniți. Citiți și vă veți convinge, v-au rămas atâtea de descoperit!

Florin Budea

© Ovi D. Pop

„Plutași pe Crișul Repede la Târgul de la Vama Sării”

J. POHLIG, részvénytársaság
CÖLN a/RHEIN.

Sodronykötélpályák, függő vas-
utak, elektromos üzemre, szállító
berendezések végnélküli kötéllel,
síklók, adagoló berendezések
nagy olvasztók számára, con-
veyorok stb.

Több mint 1900 berendezés léte-
sítve a világ minden részében.

Magyarországi képviselő:
Páris Oszkár, Budapest, VII., Damjanich-u. 51.

J. POHLIG, Aktien-Gesellschaft
CÖLN a/RHEIN.

Drahtseilbahnen, Seilförderungen, Elektrohängebahnen.
Bremsberge, Gichtaufzüge, Con-
veyor, Verladebrücken u. Eleva-
toren mit Selbstgreifer.

TELEFON 82-16.

Vortreter für Ungarn:
Oszkár Páris, Budapest, VII., Damjanich-u. 51.

Veche reclamă la funiculare și vagoneti mineri din
presa vremii